

ADVIES BEWONERSRAADPLEGING BERKUM ENERGIENEUTRAAL

Geacht college en raad van de gemeente Zwolle,

Met trots presenteren wij u het gezamenlijk advies vanuit de bewonersraadpleging Berkum Energieneutraal.

Advies: voor de buurten Brinkhoek, Berkum en Veldhoek het wijkenergiesysteem “Hybride” als uitgangspunt te nemen voor het op te stellen Warmteplan.

Met dank aan alle inwoners, stichtingen en bedrijven die hun mening hebben gegeven en mee hebben gewerkt aan dit proces.

W. Wijnhoud (deltaWonen)

E. Haas (SWZ)

H. Vermaas (Stichting Duurzaam Berkum)

J. Kok (gemeente Zwolle)

Bijlage: Advies Bewonersraadpleging Berkum Energieneutraal

TOELICHTING ADVIES BEWONERSRAADPLEGING BERKUM ERNERGIENEUTRAAL

Bijlagen:

- Informatiebrochure “Op weg naar een aardgasvrij Berkum”
- Rapportage “bewonersraadpleging Wijkenergiesysteem Berkum 2023”
- Advies corporaties

Aanleiding

Zwolle wil uiterlijk 2040 energieneutraal zijn. In Berkum zijn we samen met bewoners al enige jaren bezig om Berkum energieneutraal te maken. Doel van Berkum Energieneutraal (BEN) is om in 2028 aardgasvrij-ready te zijn en vervolgens aardgasvrij. Een belangrijk onderdeel daarin is het aardgasvrij maken van de wijk. Van 9 t/m 14 oktober 2023 vond de bewonersraadpleging plaats en is inwoners¹ van de buurten Brinkhoek, Berkum en Veldhoekgevraagd hun mening over het toekomstige wijkenergiesysteem geven.

Doel van deze notitie

Het doel van deze notitie is om tot een gezamenlijk advies vanuit Berkum Energieneutraal te komen voor het college en de raad van de gemeente Zwolle. In Berkum Energieneutraal werken Stichting Duurzaam Berkum, gemeente Zwolle en woningcorporaties SWZ en deltaWonen samen. Voorliggend advies is een gezamenlijk advies van deze partijen gebaseerd op de uitkomsten van de bewonersraadpleging. Hiermee vragen we het college en de raad van Zwolle om dit advies als uitgangspunt te gebruiken bij het opstellen van het warmteplan voor de buurten Brinkhoek, Berkum en Veldhoek. Het warmteplan beschrijft hoe deze buurten verwarmd gaan worden zonder aardgas.

Alternatief voor aardgas

Berkum gaat van het aardgas af. Voor de buurten Brinkhoek en Veldhoek zijn twee alternatieve wijkenergiesystemen: all electric (volledig elektrisch) en hybride (door een combinatie van energiesystemen, gedeeltelijk elektrisch). Voor de buurt Berkum zijn drie alternatieve wijkenergiesystemen mogelijk: een warmtenet, all electric en hybride. Een warmtenet is mogelijk in het gebied tussen de Vecht, Nieuwe Vecht, Vegtcluster Bos en Kranenburgweg. (zie voor meer informatie de bijlage Informatiebrochure “Op weg naar een aardgasvrij Berkum”)

Proces

De afgelopen jaren heeft de technische werkgroep (Wijkvereniging Berkum, Enexis, Stichting Milieuraad Zwolle, inwoners van Berkum, woningcorporaties deltaWonen en SWZ en gemeente Zwolle) gedetailleerd onderzoek gedaan naar de technische en financiële aspecten van de drie alternatieven. Daarbij is gebruik gemaakt van een tweetal modellen (het rekenmodel TREX van het samenwerkingsverband Transform² en het rekenmodel FAST van Rebel³). De uitkomsten van de het onderzoek zijn gebruikt bij de voorlichting van de bewoners. Voor verdere details zie rapportages van de technische commissie.

Sinds 2018 is veel aandacht besteed aan het informeren en enthousiasmeren van de bewoners voor ‘aardgasvrij-ready in 2028’. Zo zijn er voorlichtingsavonden en bijeenkomsten georganiseerd, een klankbordgroep opgericht, brochures uitgebracht, diverse campagnes voor verduurzaming gehouden bijvoorbeeld een verduurzamingspakket uitgereikt per huis, energiecoaches opgeleid en op pad gestuurd, wekelijkse inloopavonden in eigen BEN-ruimte mogelijk gemaakt voor het beantwoorden van

---

¹ Daar waar in dit stuk over inwoners wordt gesproken worden ook de instellingen en bedrijven bedoeld.

² Transform was een samenwerkingsverband van de gemeenten Zutphen, Apeldoorn, Deventer en Zwolle en de provincies Gelderland en Overijssel.

³ Rebel is het uitvoerend adviesbureau voor de Second Opinion van Berkum Energieneutraal

individuele vragen, bijdrages in de Berkumer geplaatst, gebruik van de social media en website en op gepaste dagen BEN aanwezig op het winkelplein.

Op deze wijze is het overgrote deel van de bewoners van Berkum op de één of andere manier met BEN in aanraking gekomen en is de kennis op niveau gebracht. Voor verdere details zie rapportages van de communicatie-commissie. Voor de bewonersparticipatie zijn daarnaast de bewoners op basis van huisadres aangeschreven voor kennisoverdracht, uitnodigen van de communicatiemomenten en voor het deelnemen aan de bewonersraadpleging.

Waardering wijkenergiesystemen

Stichting Duurzaam Berkum, gemeente Zwolle (en corporaties SWZ en deltaWonen) hebben de inwoners gevraagd de wijkenergiesystemen te waarderen. Dat is via het online-systeem van gemeente Zwolle gegaan. Dat systeem wordt bijvoorbeeld ook gebruikt bij het burgerpanel. Ook kon men met een papieren formulier deelnemen aan de bewonersraadpleging. De inwoners konden per energiesysteem een aparte waardering geven en die waardering ook toelichten. Met deze waarderingen is vanuit het project Berkum voorliggend advies opgesteld welk energiesystemen we willen verder uitwerken in een warmteplan. Ook de woningcorporaties deltaWonen en SWZ hebben een separaat advies gegeven als eigenaar van de huurwoningen.

Wie kon er stemmen?

Binnen de aangegeven buurten heeft elke hoofdbewoner per adres een persoonlijke uitnodiging ontvangen. Aan hen is gevraagd om samen met huisgenoten hun mening te geven. Dit betrof zowel particulieren als huurders als eigenaren van overige gebouwen.

Opkomst *

Binnen het project is een minimumwaarde van 30% gehanteerd om de uitkomsten van de bewonersraadpleging als representatief te zien. De opkomst overall is 24%⁴. Bij nadere specificering naar gebied en doelgroep is voor de buurt Berkum voor de doelgroep “koop” een opkomstpercentage van 33% behaald. Wordt de opkomst beschouwd inclusief het advies van de woningcorporaties als vertegenwoordiging van hun huurders dan is de opkomstpercentage 39%

- Door de partijen in BEN zijn gezamenlijk de volgende conclusies getrokken uit de resultaten van de bewonersraadpleging: De opkomst gezien vanuit de mening van de inwoners is per buurt en als totaal te laag om de uitkomsten als representatief voor het gehele gebied te zien.
-
- De opkomst is wel dusdanig hoog dat de uitkomsten als sterk richtinggevend beschouwd mogen worden.
- De opkomst gezien in combi met de corporaties⁵ is 39% voor alle buurten.
- De uitkomsten voor de doelgroep eigenaar bewoners voor de buurt Berkum met een opkomstpercentage van 33% is representatief voor deze doelgroep in Berkum.

Resultaten *

⁴ Bij het verzenden van de uitnodigingsbrieven voor deelname aan de bewonersraadpleging zijn 2086 adressen waarvan circa 1% niet bezorgbaar was en zijn de brieven een werkdag later bezorgd dan gepland.

⁵ De corporaties hebben 380 huurwoningen in het gebied. De bewonersraadpleging heeft plaatsgevonden op adresniveau en hiermee zijn de huurders persoonlijk bevraagd. Bij het analyseren is ook het scenario meegenomen dat de verhuurder als woningeigenaar van een huurwoning een stem heeft. De feitelijke opkomst van de huurders is 4% geweest.

Hieronder is in de tabel de percentages weergegeven van elk wijkenergiesysteem op de score van “heel negatief + negatief” en “positief en heel positief”. De tabel geeft de uitkomsten weer van de bewonersraadpleging zonder het advies van de corporaties.

Buurt	Wijkenergiesysteem	Percentage “heel negatief + negatief”	Percentage “positief en heel positief”
Brinkhoek	All Electric	27%	39%
	Hybride	5%	82%
Berkum	All Electric	47%	29%
	Hybride	9%	74%
	Warmtenet	75%	9%
Veldhoek	All Electric	45%	15%
	Hybride	10%	80%

Advies corporaties

De corporaties geven aan te kiezen voor een individuele route⁶ (met een voorkeur voor all electric). Bij uitwerking van hybride of een klein collectief zal men pro-actief mee onderzoeken of aansluiting hierbij wenselijk en haalbaar is. De nadrukkelijke wens van de corporaties is, indien het integrale advies het hybride wijkenergiesysteem is, om als eerste stap de haalbaarheid en beschikbaarheid van duurzaam gas te onderzoeken.

Conclusies BEN

De uitkomsten van de raadpleging zijn duidelijk en hieronder vertaald naar een advies per buurt. De adviezen sluiten goed aan bij de uitkomsten van het onderzoek naar de technische en financiële aspecten door de technische werkgroep.

Conclusies Brinkhoek:

- De voorkeur vanuit de bewonersraadpleging is om als wijkenergiesysteem voor het warmteplan het scenario “hybride” uit te werken.
- Het elektriciteitsnet te ontwikkelen op het scenario all electric zodat men vrij is om daarvoor te kiezen.

Conclusies Berkum:

- De voorkeur vanuit de bewonersraadpleging is om als wijkenergiesysteem voor het warmteplan het scenario “hybride” uit te werken. Er is geen meerderheid voor een warmtenet. Gezien het aandeel van de doelgroep “eigenaar bewoners” en de representativiteit hiervan is hiermee een buurtbreed warmtenet afgevallen.
- Het elektriciteitsnet te ontwikkelen op het scenario all electric zodat men vrij is om daarvoor te kiezen.

Conclusies Veldhoek:

- De voorkeur vanuit de bewonersraadpleging is om als wijkenergiesysteem voor het warmteplan het scenario “hybride” uit te werken.
- Het elektriciteitsnet te ontwikkelen op het scenario all electric zodat men vrij is om daarvoor te kiezen.

⁶ Met de individuele route wordt bedoeld het scenario All Electric en/of Hybride.

De argumenten die bij de bewonersraadpleging door de inwoners gegeven zijn, zullen meegenomen worden bij de uitwerking naar een warmteplan. Het belangrijkste en meeste zorgelijke punt dat naar voren komt is de betaalbaarheid van de warmtetransitie voor de bewoners en/of gebouweigenaren.

Wat is het wijkenergiesysteem “Hybride”?

Bij het wijkenergiesysteem Hybride wordt de meeste dagen van het jaar de warmte elektrisch (met een warmtepomp) gemaakt. Op de dagen dat het kouder is dan ongeveer 3 tot 5°C zal een cv-ketel bijspringen als de woning snel moet opwarmen. De hybride warmtepomp zorgt voor het verwarmingswater, de cv-ketel verwarmt het kraan en douchewater. De cv-ketel werkt de eerste jaren nog op aardgas. Op termijn wordt het aardgas vervangen door een duurzaam gas.

*Zie de bijlage “Bewonersraadpleging wijkenergiesysteem Berkum 2023” voor de resultaten van de bewonersraadpleging Berkum Energieneutraal